

**Хоменко І.О., д.е.н, професор,
Брежунова Д.О., студентка, гр. ОА-171**
Чернігівський національний технологічний університет
innakhomenko28@gmail.com

ПРОЗОРИСТЬ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЯК СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ

Прозорість і конкурентність процесу публічних закупівель необхідна умова розвитку і піднесення сучасної економіки. Особливо актуальним є вдосконалення існуючої системи й переведення її на новий рівень.

Слід зазначити, що законодавство про державні закупівлі за останні роки постійно змінювалося. Зокрема, у 2016 році президент України підписав новий Закон «Про публічні закупівлі», який став обов'язковим до виконання у всіх замовників державного сектора, а система закупівель була повністю переведена в електронну форму з метою запобігання проявів корупції, підвищення прозорості та точності управління в режимі реального часу.

Термін «державні закупівлі» було замінено на «публічні закупівлі», це пояснюється тим, що оскільки закупівлі товарів, робіт, послуг здійснюються за кошти платників податків, то останні мають право на наочність і безперешкодність цього процесу, що в свою чергу, забезпечується електронною формою проведення торгів [1].

Передумовою таких змін стало створення електронного порталу «Prozorro», який є офіційною системою оприлюднення інформації про публічні закупівлі України. Цей портал є унікальним за своєю будовою і функціонує за співпраці держави, бізнесу та громадськості. Згадана система передбачає використання електронних засобів на кожному етапі закупівельного процесу, що спрощує його складний механізм [2].

Зокрема, оголошення про публічні торги їх умови, заявки кандидатів, пропозиції, документи, які підтверджують кваліфікацію виконавців, аукціон і, нарешті, результати торгів є публічними [3].

У зв'язку зі зміною законодавства, і введенням електронної системи торгів ринок публічних закупівель впродовж 2016-2018 років значно зріс. За даними звітів сфери публічних закупівель загальна вартість закупівель у 2018 р. порівняно з 2016 р. зросла на 76 %. Лідером за кількістю закупівель як у 2016 так і у 2018 р. залишається Київська область, де через Prozorro у 2018 р. було проведено близько 212 тис. тендерів, на другому місці Дніпропетровська – 95 тис., далі йде Донецька-73 тис., Харківська-71 тис., і Одеська область-65 тис. тендерів [4].

Щодо торгів за галузями, то найбільшу частку у загальній структурі закупівель 2018 р. склали товари, а саме 62%, сюди входять продукти харчування, нафтопродуктів, палива, електроенергії тощо. Також, четверту частину, або 25% всіх закупівель склали послуги, найдорожчими з них стали послуги пов'язані з нафтогазовою промисловістю близько 15,5 млн. грн, ремонтом і технічним обслуговуванням 13,2 млрд грн, послугами туристичних агентств 11,3 млрд грн [5].

Таким чином, попри всі переваги електронної системи закупівель, її механізм потребує подальшого удосконалення. Зокрема, електронні торги потребують підсилення контролю з боку Рахункової палати, Антимонопольного комітету України, Державної аудиторської служби за безумовним дотриманням встановлених правил та процедур, на всіх стадіях здійснення закупівлі. Це допоможе уникнути численних випадків фальсифікації в процесі торгів, таких як залучення до них фіктивних організацій, приховання тендерів від потенційних інших учасників тощо [6].

Чинне законодавство надає замовникам широкий спектр прав, завдяки яким вони можуть встановлювати критерії для того щоб переможцем тендеру став конкретний кандидат. Тому, є необхідність у розробці стандартної тендерної документації, а саме вимог до кількісних, якісних характеристик предмету закупівлі, чітких критеріїв до учасників, які б унеможливили

корупцію, технічні помилки в документації, непередбачуване скасування закупівель, розірвання договорів, а також безпідставну дискваліфікацію кандидатів.

Перелік посилань

1. Закон України “Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та деяких інших законів України щодо здійснення моніторингу закупівель” ” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2265-19>
2. Ю. О. Оврамець. Поняття та сутність «публічних закупівель» в адміністративному праві України . // Юридична Україна. – 2017. – №11/12. – С. 73-83.
3. Правила проведення тендеру в Україні– [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://tender.uub.com.ua/pro-prozorro/pravila-provedennya-tendera-v-ukraini-scho-potribno-znaty>
4. Система публічних закупівель “ProZorro”: <https://prozorro.gov.ua>
5. Звіти сфери публічних закупівель– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=ca5d0012-c7f9-4750-b1f8-cf5550ecb270&tag=Zviti>
6. Закон України “Про публічні закупівлі” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
7. Хоменко І.О. Ухилення від податкового оподаткування як наслідок фіскальної спрямованості податкової системи в Україні /І.О.Хоменко, І.В. Горобінська, Матяш Л.М.// Вісник НТУ. – К.: НТУ, 2019. –Серія «Економічні науки». Випуск 2 (44), 2019. – С.161-170.
8. Хоменко І.О. Оцінювання інфляції в Україні та заходи щодо її подолання /І.О. Хоменко, І.В. Горобінська, А.В. Куїмова // Сучасні питання економіки і права: зб. наук. праць. – К.: КиМУ, 2019. – Випуск 1(9). – С. 234-243.
9. Shkarlet, S. M. The current state and prospects of development of international electronic commerce / S. M. Shkarlet, I. O. Khomenko / Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 133-138.